

Nr 171.

Av herr **Spångberg m. fl.**, *angående åtgärder i syfte att avskaffa övergrepp och rättskränkningar mot underordnade inom militärväsendet.*

Frågan om militärens demokratisering har sedan flera år varit föremål för statsmakternas och allmänhetens uppmärksamhet. Häri ingå även förhållandena mellan befäl och manskap. I försvarsväsendets reglementen förutsättes ett gott förhållande mellan över- och underordnade, mellan befäl och manskap. Mot denna regel brytes emellertid mycket ofta. I stället för kamratskap finner man brutalitet och översitteri. I stället för att genom ett kamratligt och förtroendeingivande uppträdande vinna underordnades aktning och respekt söka många befäl att upprätthålla disciplin genom att trycka ner de underordnade med smädande och kränkande tilltal, straff-exercis och handgripligheter. Flera gånger har detta påtalats i riksdagen och i pressen utan att rättelse kunnat åstadkommas. Sålunda yttrade dåvarande försvarsministern Sköld i remissdebatten 1944 bl. a.: »Det är icke så att disciplin och soldatanda är detsamma som brutalitet och okamratlighet. Tvärtom inskräpa alla våra reglementen, att disciplin är ett gott förhållande mellan befäl och manskap, som de på båda sidor skola beflita sig om. Disciplin innesluter också kamratlighet och kamratskap. Det är också starkt understruket i våra reglementen.»

De flesta värnpliktiga berättar emellertid om alla slags övergrepp från befällets sida, vilket ofta är deras starkaste intryck från värnpliktstiden. Dyliga övergrepp förekomma även vid utbildning av befäl, varigenom dessa från början få en felaktig inställning till sina egna uppgifter som blivande befäl. Det är verkligen på tiden att på ett eller annat sätt få slut på dessa olidliga förhållanden.

Ett visst material — fast långt ifrån alla övergrepp rapporteras — får man i militieombudsmannens årligen avgivna ämbetsberättelser. Här följa några utdrag ur M. O:s ämbetsberättelse till 1947 års riksdag:

Löjtnant Nilsson har medelst en verktygssax inför truppen klippt håret av en v. korpral, varvid denne fått intaga knästående ställning.

Kapten Drake af Hagelsrum har genom missuppfattning, utan att vederbörande fått lämna redogörelse eller förklaring, straffat tre värnpliktiga genom att ålägga dem handräckning utöver tjänsten. Då de värnpliktiga ville avge förklaring avfärdades detta med: »inga kommentarer».

Löjtnant Werner har beordrat straffexercis så våldsamt, att en värnpliktig svimmat av överansträngning.

Löjtnant Sewerin brukar okväda underordnade bl. a. med följande i M. O :s ämbetsberättelse återgivna uttryck: Ni är en djävla fähund, tokfan, det är att vara idiot, det syns på långt håll att Ni är dum, Ni är opålitlig som en hamnbuse o. s. v.

Ryttmästare von Rosen brukade ofta aga musikvolontärer. Tillvägagångsättet kan belysas med följande exempel: Volontären fick lägga sig med överkroppen på ett bord. Härefter hade von Rosen fattat en smidig rotting samt med denna tilldelat volontären tio slag på rygglutet. Då detta gjort fruktansvärt ont, var volontären av den bestämda uppfattningen, att von Rosen slagit med hela sin styrka. Av slagen hade uppstått cirka 1½ centimeter höga valkar, vilka varit mycket ömma. Första dagen efter misshandeln hade den misshandlade ej kunnat sitta, men efter någon dag hade detta gått, om än med svårighet.

Detta lilla axplock ur M. O :s ämbetsberättelse avser att ge en bild av förhållandena inom militärväsendet. Det är en bild av råhet, brutalitet och okamratlighet, som är fullständigt oförenlig med vår demokrati. Man får inte slå bort dessa förhållanden med att övergreppen skulle tillhöra undantagen och att det övervägande flertalet officerare och befäl helst skulle önska ett kamratligt förhållande inom försvarsväsendet. Det måste vidtagas sådana åtgärder, att de befäl, som förstöra kamratlighet och trevnad, aningen avlägsnas från sin ställning eller iaktta vanligt folkvett.

En utredning i detta syfte bör därför företagas, varvid olika medel och åtgärder få vägas mot varandra. Man kan härvid tänka sig exempelvis lika straff för samma överträdelse oavsett manskaps- eller befälsställning, så att om en överordnad tilltalar en underordnad med »djävla fähund», »idiot» etc. skall han ha samma straff som skulle drabba den underordnade, om rollerna vore ombytta. Straff torde emellertid inte utgöra enda radikallösningen. En del skulle kunna uppnås genom undervisning i psykologi, pedagogik och vanlig folkbildning, avstängning från befordran eller avlägsnande ur tjänsten eller befälsställningen.

Med hänvisning till vad här anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag i syfte att avskaffa övergrepp och rättskränkningar mot underordnade inom militärväsendet.

Stockholm i januari 1947.

Aug. Spångberg.

Verner Karlsson.

Nils Odhe.

Olof Nilsson,

Hjalmar Gustafson.

Bertil Andersson.

Göteborg.